

TÜRKİYE DEVLET ORMAN İŞLETMELERİNİN İŞLETME İKTİSADI BAKIMINDAN TETKİKİ

Yazan: Doç. Dr. Muharrem M i r a b o ğ l u

(İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Orman Hasılat ve İşletme Ekonomisi Enstitüsü ve Kürsüsü Çalışmalarından)

GİRİŞ

Türkiye Devlet Orman İşletmeleri kuruluşlarından bugüne kadar Ormancılık İşletme İktisadi yönünden esaslı olarak araştırılmamış, ancak bazı yönlerden küçük çaplarda tetkik edilmişlerdir. Şüphesiz mevzii mahiyetteki tetkikler işletmelerin bünye ve faaliyetlerini aydınlatmamışlardır. Orman işletmeciliğimizin ilk kuruluşunu tamamlamış bulunduğu bu zamanda onların bünye ve faaliyetlerini, kabil olduğu kadar derine giderek tetkik, tavsif etmek, analiz ve kritiğe tabi tutmak, varılacak neticelerle işletmelerin pratik hayatında yararlı olabilecek esaslar ortaya koyabilmek maksadile, araştırmamızın konusu «Türkiye Devlet Orman İşletmelerinin İşletme İktisadi Bakımdan Tetkiki» olarak seçilmiştir.

Türkiye Devlet Orman İşletmeleri henüz genç bulunuşları, ormanlarını geçmiş devrelerden çok gayri müsait bir halde teslim almış bulunmaları ve sonra da, gerek memleketin umumi iktisadi durumu, gerekse ormancılık politikası yönünden lâyük olduğu önemi göremeyişleri neticesi olarak kuruluşlarındanberi iyi bir inkişaf gösterememiş olmaları yüzünden, bugün henüz ilmi esaslara istinat eden, entansif birer ormancılık işletmesi karakterinde değillerdir.

Tarihi devirler içerisinde Türkiye ormanları muhtelif sebeplerden dolayı mütemadi surette tahrip ve istismar edilmişlerdir. Cumhuriyet devri ormancılığı, entansif işletmeye gayri müsait durumdaki ormanları devralmış ve ondan sonra da bu devirde ormanın ne surette bir işletme konusu olabileceği ve malî bir kaynak olamayacağı hususunda zaman zaman tam ve kat'i inanışa sahip olunamamış ve atılan müsbet adımlar tam randımanlı olama-

muştur. O itibarla da Türkiye Devlet Orman İşletmeleri bugün halâ, memleket ormancılığının salâha kavuşması için gerekli şartlara sahip bulunmamaktadır.

Mevcut Devlet Orman İşletmelerimiz şimdiye kadar kül halinde tetkik edilmemiş oldukları cihetle onları burada teker teker incelemeye tabi tutmak hem doğru olmaz, hem de böyle bir çalışmanın takatı dışına çıkardı. Ayrıca da bu maksat için lüzumlu istatistik bilgi noksan bulunmaktadır. Bu sebeple burada esas itibarile, Devlet Orman İşletmelerimiz kül halinde ele alınmış, bu meyanda konunun işlenebilmesi için münferit işletmelere istinat edilmiş, şartların elverdiği nisbette teker teker işletmeler üzerinde durulmuş ve bunları guruplandırma imkânları aranmıştır.

Önce iktisadi muhit ve onu takip eden unsurlar üzerinde durulmuştur.

Müteakiben işletmelerin bizatihi bünye ve faaliyetleri incelenmiş ve en sonunda da pratiğe arzedecek neticeler üzere, rasyonelasyon tedbirleri teker teker gözden geçirilmiştir.

Ormancılık İşletme İktisadi İlminin temelleri bir taraftan da tabiat şartlarına dayanır. Tabiat şartları mekân ve zaman bakımından büyük değişiklikler gösterirler, dolayısıyla de muayyen bir kanuniyet çerçevesi içersine sığdırılmazlar. O itibarla bu ilim sahasında yapılacak bir araştırmada dedüktif metod ile ormancılık işletmesi konuları kavranamaz ve bu metod doğru netice veremez. Zira ancak mevcut vakıaların teker teker müşahadesile, tetkikile başlayıp endüktif bir surette umumi hükümler vermeğe çalışmak bizi doğru bir neticeye ulaştırabilir ve kurulan faraziyeler de bir kere daha vakıalarla karşılaştırıldığı takdirde (müsbet metod) en iyi ve emin neticeler elde edilebilir.

Araştırmamızın konu ve mahiyet itibarile bu ilim dalına ait olması hasebile, bizim de çalışmalarımızda aynı metodu takip etmiş olmamız pek tabiidir. Mevzuun seçilmesinden itibaren bu hususa riayet edilmiş, hakikaten mevcut olan vakıaların tetkik ve müşahadeleri araştırmamızın çıkış noktasını teşkil etmiştir. Bu maksatla Orman Umum Müdürlüğü arşivinden geniş mikyasta faydalanılmış, Türkiye Devlet Orman İşletmelerinin muhtelif yıllara ait bine yakın bilânçoları tetkik edilmiş, Umum Müdürlüğün ve bir çok münferit Devlet Orman İşletmelerinin çeşitli kaynaklarından faydalanılmış, muhtelif zamanlarda ve muhtelif orman işletmelerinde yaptığımız müşahade ve tetkik sonuçları bir araya getirilmiştir. Bunlara ilâveten ecnebi memleket orman işletmelerinde anket açılmış ve bilhassa Almanya, İsviçre ve Avusturya orman işletmelerinden kuruluş ve faaliyetlerine ait istatistik malûmat toplanmış ve bu bilgiler, kendi şartlarımıza uygunluk dereceleri gözetilerek, araştırmamızda mukayese materyali olarak kullanılmıştır.

Bölüm — 1 Türkiye Orman İşletmeciliğinin Millet İktisadı Bakımından Tetkiki.

Millet iktisadını teşkil eden sektörlerden birisi de ormancılıktır. Mevcut bilumum sektörler arasında sıkı bir münasebet ve ahenk vardır. Birisinin geri kalması, diğerlerinin inkişafı üzerinde de duraklatıcı tesir gösterir. Aynı şekilde, uzuvlardan herhangi birisinin geri kalmasındaki amillerin hepsi kendi içindeki hususiyetlerden doğmaz, diğer iktisat şubeleri de bu keyfiyette hissedardırlar. Şüphesiz ormancılık da bu kaideden hariç kalmaz. Bu itibarla ormancılığın bugünkü bünyesi hakkında tam bir görüş sahibi olabilmek için, önce tarihi inkişaf seyrini, sonra da bugünkü durumunda rol oynayan tabii münasebetlerle hukuki ve iktisadi şartları gözden geçirmekte büyük fayda vardır.

Kısım — A

Türkiye Orman İşletmelerinin Kuruluş Tarihiçesi

Cumhuriyet devrine kadar Türkiyede, ormanların fenni esaslara göre işletilmesi yolunda bazı hamleler yapılmak istenmişse de, netice itibarile bu teşebbüsler semere verememiştir.

Cumhuriyet devri başlarında Millî Hükümet konunun önemini anlamış, fakat kendisine intikal etmiş bulunan ormancılık durumunun hususiyeti neticesi olarak ve memleketin diğer büyük meseleleri ile meşgul olunmasından dolayı orman işletmeciliğini düzenleme gayesine erişememiştir. Gösterilen anlayışın küçük çapta da olsa semereleri görülmekle beraber, eski zihniyetin tesirile birçok ormanlık mıntıklar yerli veya yabancı hususi teşekküllere satılmış ve oralarda mukavelelere dayanan orman işletmeleri kurmaları cihetine gidilmiştir. Fakat bu esnada Devlet, dâvanın hal çareleri üzerinde araştırmalarına devam etmiş ve 5 Şubat 1937 tarihinde, 3116 sayılı kanun ile devletin yeni ormancılık telâkkisi kanunlaşmıştır.

Kanunun «Devlet Ormanları Devlet tarafından işletilir» hükmüne uyularak, o zamandan beri devlet ormanları devlet tarafından işletilmektedir ve bu maksatla Devlet Orman İşletmeleri kurulmuştur. 1937 den 1943 yılına kadar 20 adet olan D. Or. İşletmeleri, 1943 yılından sonra daha dinamik bir seyir ile kurulmuşlardır. Bunların sayıları 1945 - 946 yılında 121, 1948 de tekrar 112, 1951 de 85, 1954 de de 91 olarak taayyün etmiştir. 1951 de merkezieticiliğin mahzurlarından kurtulmak için bütün işletmeler 15 başmüdürlük mıntikasına taksim edilmişlerdir.

Bu arada yeniden açılan, tekrar kapanan işletmeler olduğu gibi, baki kalan işletmelerin bazılarının hudut ve merkezlerinde de değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikler yapılırken, bidayette teknik ve iktisadi icaplara uyulmak mülâhazası, 1946 dan sonra ise mülki taksimata uyulmak prensibi hakim olmuştur. Son yıllarda ise tekrar bu hususta teknik ve iktisadi şart-

ların kıstas olarak kabul edildiği ve ona göre işletmelerin açıldığı görülmektedir.

Kısım — B

Türkiye Devlet Orman İşletmelerinin İçinde Buldukları Hali Hazır Şartlar

I — Türkiye Orman İşletmeciliğinin tabii şartları :

Orman işletmelerinin millet iktisadına sağladıkları faydalar, içinde buldukları dış muhit şartlarına yani tabii, hukuki, iktisadi şartlara tabi olduğu için, burada bu şartlar incelenmiştir.

Tabii şartları bizzat tetkik etmek konumuzun dışında kalacağı ve zaten de maksadımıza yarayışlı olmayacağı cihetle, bu şartların üzerlerinde hakim rol oynadıkları ormanların yayılışı, büyüklüğü, ağaç türleri gibi münasebetler tetkik olunmuştur.

Bütün dünya ormanlarının ancak % 0,25 i kadar bir orman sahasına malik bulunduğu tahmin edilen memleketimizde, mevcut ormanlık sahaların büyüklüğünü gösteren dakik rakamlar henüz mevcut değildir. Çeşitli kaynaklara göre, 10.583.970 ha ile 16 298.567 ha arasında orman sahasına sahip bulunmaktayız. A. K. Yiğitoğlu'na göre Türkiyede ormanlık saha nisbeti % 13,1 ve kabili istifade ormanlık saha nisbeti de % 10,2 dir. Nüfus başına düşen ormanlık saha ise adı geçen müellife göre 0,49 ha ve F. A. O un istatistik bültenlerine göre ise 0,19 ha (verimli orman) dir.

Türkiye ormanlarının hepsi, iktisadi netice gayesile işletilmeye müsait değildir. Ancak yuvarlak olarak 1/3 kısmı normal orman forumunu haiz bulunmaktadır.

Bütün ormanlık sahanın, yuvarlak olarak 7 milyon ha. ı koru, 5 milyon ha ı baltalık ormandırlar. Bu ormanlar çok çeşitli ağaç türleri ihtiva ederler. Hattâ sedir, palamut meşesi, günlük ağacı, şimşir gibi diğer memleketlerde yetişmeyen veya pek az yetişen türlere de sahiptirler.

Başta tabiat şartları olmak üzere, bunun yanında rol oynayan bilhassa geçmiş zamanlardaki insan müdahalelerinin müşterek mahsulü olarak, Türkiyede ormanlar başlıca Karadeniz ve sonrada Akdeniz sahili muntakalarında temerküz etmiş vaziyettedirler. En kesif ormanlık sahalar başta Karadeniz kıyısı ve onu takiben sıra ile Akdeniz kıyısı, Marmara çevresi, Karadeniz ardı ve Ege muntakası, Akdeniz ardı, Doğu Anadolu ve Orta Anadolu bölgelerinde bulunmaktadır.

II — Türkiye Orman İşletmeciliğinin hukuki şartları:

İşletme faaliyetleri üzerinde işletmenin içinde bulunduğu hukuki şartların tesiri çok büyüktür. Hukuki şartlardan en başta geleni işletmenin tabii olduğu mülkiyet şeklidir. Mülkiyet şekli diğer işletme tiplerinde olduğu gibi orman işletmelerinde de işletme faaliyetleri üzerinde ve bilhassa işletmeye gaye vazında mühim rol oynar. Orman işletmesinin tâbi olduğu mülki-

yet şekli onun bünye ve faaliyetleri üzerinde ormancılık politikasını ve helendirmek suretile müessir olur. Mülkiyet şeklinin ormancılık politikasına tesir tarzı konumuzun dışında bulunmakla beraber burada sadece işletme iktisadi bakımından olan rolleri üzerinde durulacaktır.

Orman işletmeciliğinde mülkiyet şekli, en öncel olarak kendisini, devamlılık prensip ve tatbikatına riayet edilip edilmeyişi suretinde gösterir. Devamlılık prensibi ise orman işletmeciliğinde baş prensiplerden birisidir. Bu prensibi en iyi tatbik mevkiinde olan devlettir. Zira devlet fayda sağlama konusunda sadece bugünkü nesli değil, aynı zamanda gelecek nesli de en iyi ve en kolay düşünecek durumda olan bir müessesedir. Onun için dünya memleketlerinde hatta tam liberal memleketlerde bile, devletin içinde bulunduğu iktisadi sistem ve mevcut sosyal politik şartların müsaadesi nisbetinde orman işletmeleri üzerinde devlet mülkiyeti tesis edilmiştir. Bu hususta Tablo - 1 fikir vermektedir.

Belli başlı dünya memleketlerinde ormanların mülkiyet durumu (1)

Tablo - 1

Memleket adı	Devlet ormanı %	Hususi orman %	Komün ormanı %	Kilise ormanı %
Amerika B. D.	26.0	74.0	-	-
Avusturya	15.0	71.7	9.3	4.3
Batı Almanya 2)	29.5	53.5	17.3	-
Belçika	9.7	52.7	37.6	-
Cenubi - Garbi Afrika	35.9	2.5	61.6	-
Cezayir	77.9	14.9	7.2	-
Finlânliya	33.0	57.0	9.0	1.0
Fransa	13.7	64.6	21.7	-
İngiltere	22.3	77.7	-	-
İrlânda	69.5	30.5	-	-
İspanya	1.9	68.3	29.8	-
İsveç	24.0	50.0	26.0	-
İsviçre	5.2	27.0	67.9	-
İtalya	2.5	64.0	33.5	-
Lübnan	61.3	22.2	16.5	-
Lüksemburg	2.6	60.5	36.9	-
Türkiye	99.88	9.11	0.01	-
Yugoslavya	75.3	24.7	-	-
Yunanistan	69.4	18.4	12.2	-

(1) F.A.O. istatistik bültenleri

(2) Agrarstatistische Zusammenstellung des Bundesgebietes; Sonderband Landwirtschaft - Forstwirtschaft 12/Sept./1953.

Devlet ve devletten gayri mülkiyet şekli altında bulunan orman işletmelerinin işletme iktisadı yönünden farklı durumlar gösterdiklerini ortaya koyacak mukayeselere istinat teşkil edebilecek misaller Türkiye'de mevcut değildir. Sadece Ayancıkta 1945 yılından önceki Şirket İşletmesi zamanına ait icraat neticesinde, ormanlarda ağaç serveti ve ağaç türü tereküp tarzı v.s. gibi, işletmenin iktisadi konularının ne derece gerilemiş olduklarını işletme ormanlarında muhtelif yıllardaki müşahedelerimizle ve amenejman plânları üzerindeki tetkiklerimizle tesbit etmiş bulunuyoruz. Fakat şirket tarafından tatbik edilmiş olan işletmeciliğin bir orman istismar işletme (Exploitationbetrieb) şekli olmasından dolayı, görülen neticelerin tabii neticeler oldukları ve memleketimizde mukayeseye esas teşkil edecek başka misaller bulunmadığı cihetle, tetkikatımızı sadece Almanya orman işletmelerine ve onların bağlı oldukları mülkiyet şekline doğan orman durumlarına inhisar ettireceğiz. Almanya'da, Devletten gayriya ait orman işletmelerinde kanuni mevzuata aykırı muamele umumiyetle vaki değildir. Bunun neticesi olarak çeşitli mülkiyet şekillerindeki prensip inhisarlarının doğurduğu farklı neticelerin bizdekine nazaran daha iyi surette ve diğer faktörlerden tecrit edilmiş olarak tetkikine imkân vardır.

Mülkiyet şekli orman işletmesinde ilk olarak hektardaki ağaç serveti miktarı ve bunun çap ve yaş sınıfları itibarıyla tereküp tarzında kendini gösterir. Bu hususta, muhtelif mülkiyet şekli altındaki ormanların hektardaki ağaç serveti miktarlarını gösteren Tablo - 2 deki rakamlar iyi bir misal teşkil ederler.

Bavyera'da 1948 yılı durumu itibarıyla muhtelif mülkiyet şekillerine tabii ormanların hektardaki ortalama ağaç serveti (3).

Tablo - 2

Mülkiyet şekli	Hektardaki ağaç serveti m ³
Devlet ormanlarında	101
Komün »	80
Hususi ormanlarda	72

Mülkiyet şekli ağaç servetinin çap veya yaş sınıflarına dağılışı bakımından da farklı neticeler doğurur. Bavyeradaki muhtelif mülkiyet şekline tabii ormanlarda ağaç servetinin yaş sınıflarına dağılışının karşılaştırılmasında, devlet mülkiyetindeki ormanlarda bu dağılım daha mütesavi olduğu görülür.

(3) Bayerische Forststatistik, 1948.

Gerek hektardaki ağaç serveti miktarında gerekse bunun çap veya yaş sınıflarına tevzii tarzındaki bu farklılık, her bir mülkiyet şeklinde ağaç türü tayini ve idare müddeti tesbitinde takip edilen prensiplerin farklı bulunuşları neticesi olarak meydana gelmektedir.

Mülkiyet şeklinin orman işletmesinde yarattığı çeşitli farklılıklardan birisi de hektardan alınan verim miktarında kendini gösterir. Orman işletmesinin hektardaki veriminin önemi ise pek büyüktür. Öyle ki orman işletmesi faaliyetlerinin işletme iktisadı yönünden gayesi, mümkün olan en yüksek aynı hasılayı sağlamaktır. Bundan başka, hektardan alınan verimin odun çeşitleri itibarıyla durumu da çok önemlidir. Gerek hektardan sağlanan verim, gerekse bunun odun çeşitleri itibarıyla tereküp tarzı Tablo - 3 de bütün Almanya için verilmiş bulunmaktadır.

Tablo - 3

Mülkiyet şekli	1927 yılı için (4)			1937 yılı için (5)	
	Kullanılacak odun m ³ /ha	Yakacak odun m ³ /ha	Kütük ve dal odunu m ³ /ha	Yekûn m ³ /ha	Yekûn m ³ /ha
Devlet ormanı	2,8	1,7	0,6	5,1	4,0
Komün ormanı	1,8	1,7	0,9	4,4	
Vakıf ormanı	2,5	1,5	0,8	4,8	3,3
Kooperatif ormanı	0,9	1,4	0,9	3,2	
Hususi orman					
Bağlı mülkiyet	2,6	1,4	0,6	4,6	3,6
Serbest »	1,1	0,9	0,4	2,4	2,0

Tablodan görülmektedir ki devlet mülkiyeti altındaki ormanlardan diğer mülkiyet şekillerine nazaran daha fazla umumî verim ve daha büyük nisbette kullanacak odun sağlanabilmektedir.

Orman işletmelerinin devlet mülkiyeti altında bulunmaları halinde ormancılık politikası bakımından (bilhassa memleketimizde) sağladıkları faydalardan başka, hasılat münasebetleri bakımından üstün bir mevki ihraz ettikleri de yukarıdaki misallerle kendini göstermektedir. Bunun yanında şunu da ilâve etmek gerektir ki devletçiliğin işletme iktisadı bakımından diğer türlü işletmeler için mevzuatı olan mahzurları orman işletmeleri için de varittir. Ancak orman işletmelerinde sağladığı faydalar yanında mahzurları çok önemsiz kalmaktadır.

(4) Ergebnisse der forstwirtschaftlichen Erhebungen. 1927

(5) Forsterhebung. 1937

1937 tarih ve 3116 sayılı kanun ile memleketimiz ormanları; 1) Devlet ormanları, 2) Umuma mahsus ormanlar, 3) Vakıf ormanları, 4) Hususi ormanlar şeklinde dört kategoriye ayrılmıştır. Bunlar içerisinde devlet ormanları % 93,4, hususi ormanlar % 4,2, vakıf ormanları % 1,4 ve umuma mahsus ormanlar ise % 1,0 pay işgal etmekte idiler. Geriye kalan % 0,2 kısmı ise münazaalı ormanlar teşkil etmekte idi (6). 1945 de çıkan 4785 sayılı kanunun tatbikatı neticesinde devlet ormanı nisbeti % 99,88 e çıkmıştır (7). Bilâhare 5653 sayılı kanun ile 4785 sayılı kanunun bütün ormanları devletleştirmeyi âmir maddesine istisnalar tanınmış ise de, pratikte akisleri olacak değişiklik yaratmamıştır.

3116 sayılı kanunun 31. maddesindeki «Devlet ormanları devlet tarafından işletilir» hükmüne uyularak devlet ormanları o zamandan beri devlet tarafından işletilmeye başlanmıştır ve bu gün de öyle devam etmektedir.

Orman işletmelerinin mülkiyet durumu içerisinde mütalea olunması gereken bir husus da ormanların sınırlarının belirtilmiş bulunup bulunmamasıdır. Zira orman işletmesinin faaliyetlerini normal surette icra edebilmesi için sınırlarının katıyetle belirtilmiş olması gerektir. Bu işin Türkiye Devlet Orman İşletmeleri için olan önemi Orman Kanununda tanınmış ve 10. maddesile devlet ormanlarının sınırlama işinin nihayet 5 senede yapılması kaydı konmuştur. Fakat fiiliyatta bu iş o derece inkişaf ettirilememiş ve henüz tamamlanamamıştır. 1953 yılı sonuna kadar 3.847.702 ha. ormanlık sahanın tahdidi yapılabilmıştır (8) ki tahdidi yapılması gereken sahaya nazaran çok azdır. Böylece, devlet orman işletmelerinin hukuki şartlarından birisinin tam bulunmadığı tebarüz etmektedir.

Türkiye Devlet Orman İşletmeleri Ziraat Vekâletine bağlı, mülhak bütçe ile idare edilen ve hükmi şahsiyeti haiz bir Orman Umum Müdürlüğü tarafından işletilmektedir. Ayrıca işletmelerin piyasa ile olan münasebetlerini kolaylaştırmak maksadı ile bir döner sermaye verilmiş ve Muhasebei Umumiye, Artırma, Eksiltme ve İhale kanunları hükümlerine tabi kılınmışlardır.

Devlet Orman İşletmelerini tesir altında tutan hukuki şartlardan birisi de, üzerlerinde mevcut, başkalarına ait intifa haklarıdır. Bu haklar işletmeler için tamamile bir külfet teşkil ederler. Bazı intifa hakları da, meselâ otlatma hakları gibi, sadece işletme faaliyetleri neticelerine tesir etmekle kal-

(6) Internationaler Forstwirtschaftsbericht Zeitschrift f. Weldforstwirtschaft (XI. H. 4/9, 1944, S. 283)

(7) Kanunun ikinci maddesinde cüzi miktarda bazı ormanların hükümden istisna edildiği mukayyettir.

(8) Orman Umum Müdürlüğü istatistik bültenleri.

mazlar, çeşitli zararlı tesirleri neticesinde produktiviteyi azaltmakla, millet iktisadi bakımından önemli bir konu teşkil ederler.

Memleketimizde ormanlardan parasız intifa 1937 yılına kadar devam etmiş, fakat 3116 ve 5953 sayılı kanunun 17. maddelerine tevfikeyan devlet ormanlarından parasız intifa hakkı kaldırılmıştır. Bugün ancak Türkiyeye yeniden gelecek, iskân kanununa göre memleket içinde bir yerden diğer bir yere nakledilecek ve topluca köy kuracak göçmenlerle, yer sarsıntısı, yangın ve sel gibi haller yüzünden topluca felâkete uğramış muhtaç köylülere ve ormanların içinde veya dışında oturanlardan ormanlara zararı olduğu veya oturdukları yerlerde yeniden orman yetiştirileceği için kanun gereğince başka tarafa nakledilen köylülerden muhtaç bulunanlara, yapacakları ev ahır ve samanlık için bir defaya mahsus olmak üzere Bakanlar Kurulu kararile, tahammülü müsait en yakın ormanlardan kerestelik ağaç ve istedikleri takdirde mevcut istiflerden yalnız kesme, taşıma, imâl masrafları karşılığında tomruk veya kereste verilebilir.

Devlet orman işletmeleri için bundan çok daha mühim olanı, orman sınırlarına köy ortasından ufki hattı müstakim ile 10 km. uzakta olan köylere zati ihtiyaçları için, tarife bedelinin 1/10 i alınarak verilen kerestelik ağaç ve yakacak odundur. Bu gibi köylülerin piyasa satışları için kesip taşıdıkları orman mallarının, istedikleri takdirde % 25 i kadarını, pazar yerlerine getirerek satmak şartıyla, orman idaresinin tesbit edeceği istiflerden, istihsalı yapan bu köylülere satış bedeli ile, arttırmaz olarak verileceği ve bu nisbetin odun ve kömür istiflerinde yüzde yüze kadar çıkarılabileceği hükmüne bağlı intifa hakları ile, yine ormanların buldukları ve bu ormanlara bitişik olan ilçeler içindeki muhtaç köylülere zati ihtiyaçları için kesme taşıma masrafları ve tarife bedeli karşılığı olarak tomruk verileceği ve aynı köylerde cami, okul ve köy yollarındaki köprülerin yapılması veya onarılması için sadece kesme, taşıma masrafı alınıp, tarife bedeli hiç alınmadan tomruk verileceği hükümlerinden faydalananların sahip oldukları intifa hakları, devlet orman işletmelerinin faaliyetleri üzerinde mühim rol oynarlar.

Bu çeşitli şekildeki intifa hakları, devlet orman işletmeleri için bugünkü hallerile büyük bir yük teşkil ettikleri gibi, ileride bu yükün daha artacağı beklenir. Zira nüfus başına olarak tanınan bu haklar, zamanla nüfusun çoğalmasile artacaktır. O itibarla bu haklar bugün olduğu gibi yarın da Devlet Orman İşletmelerinin faaliyet ve neticeleri üzerinde çok gayri müsait tesir icra eden bir faktör olmaktan geri kalmıyacaklardır.

Bunun gibi, Devlet Orman İşletmeleri ormanları üzerinde tanınmış otlatma hakları da mevcuttur. Kanunen bir otlatma plânına göre hayvan adedi ve otlayacağı sahanın vesairenin belirtilmesi ve ona göre hareket edil-

mesi gerekiyorsa da, bugün tatbikatta köylü hayvanları doğrudan doğruya ormanın içinde otlamaktadırlar. Keyfiyetin ormanların devamlılığına, verimliliğine, dolayısıyla millet iktisadına icra ettiği zararlar küçümsenmeyecek derecededir.

III. Türkiye Orman İşletmeciliğinin piyasa şartları:

İşletmelerin iktisadi muhiti içerisinde yer alan unsurların başında piyasalar gelir. İşletmelerin faaliyetlerinin büyük bir kısmını teşkil eden, diğer işletmeler nezdindeki tedarik ve sürüm faaliyetlerine piyasalar sahne olurlar.

Piyasa ile münasebettar olan iktisadi faaliyetler başlıca Emtea, Gayri menkuller, Sermaye ve Emek piyasalarında cereyan eder.

Türkiye Devlet Orman İşletmeleri için mevzubahis olabilen piyasaları dış piyasalar ve iç piyasalar olarak ayırmak da konunun aydınlanması bakımından fayda vardır. Memleketimiz, coğrafi yeri itibarile dış piyasalara karşı müsait bir mevkie sahiptir. Bu müsaitlik bir taraftan komşumuz arap memleketlerinin ormanca fakir ve daima orman mahsulleri ithal etmek zaruretinde bulunmalarından, keza Yunanistan, İtalya, Bulgaristan'da da ormanların az oluşundan, diğer taraftan da deniz yolları vasıtasile nakliyat şartlarımızın kolaylığından ileri gelmektedir. Şüphesiz bu kolaylık orman mahsullerinin ihraç fiyatı ve miktarı üzerinde müsait rol oynamaktadır. Zira sürüm fiyatın bir fonksiyonudur.

Türkiye esas itibarile hem, orman mahsulleri ihraç eden ve hem de ithal eden bir memlekettir. Tablo - 4 muhtelif yıllardaki kereste ihraç ve ithalâtımızın miktarlarını ve bedellerini vermektedir.

1924 yılından 1955 yılına kadar Türkiye'nin kereste ve odundan mamul şeyler ihracat ve ithalât miktarları ve kıymetleri (9).

Tablo — 4

Yıllar	İHRACAT		İTHALÂT	
	Miktarı Ton	Tutarı Lira	Miktarı Ton	Tutarı Lira
1924	81.442	4.426.225	14.690	1.674.093
1925	97.613	4.072.183	8.108	1.308.750
1926	115.683	2.087.514	9.701	157.385
1927	84.632	2.637.296	17.108	2.989.638
1928	75.249	2.637.296	14.165	1.963.000
1929	62.914	2.496.601	17.542	2.397.500
1930	91.905	3.504.769	12.595	1.172.250
1931	78.513	2.628.700	9.485	769.161
1932	51.451	2.068.246	7.651	612.329
1933	58.767	4.891.923	3.545	469.536
1934	58.213	2.264.616	10.701	687.055
1935	36.583	1.946.475	13.339	1.680.898
1936	27.157	1.324.214	33.373	1.292.090
1937	25.661	1.704.854	26.925	1.388.263
1938	17.463	1.316.768	36.530	2.196.899
1939	15.608	875.053	49.394	2.163.402
1940	6.087	272.319	50.806	2.496.019
1941	5.890	485.057	24.652	1.513.134
1942	17.148	2.131.408	8.746	1.358.245
1943	32.874	6.660.985	14.905	2.696.162
1944	17.702	4.768.497	11.984	1.873.114
1945	22.557	6.448.220	18.568	3.097.224
1946	42.711	11.406.517	13.984	3.089.555
1947	43.367	12.622.859	23.472	4.722.470
1948	16.252	5.799.681	104.199	21.221.717
1949	13.212	4.543.797	182.461	36.258.712
1950	21.142	7.150.160	128.416	18.686.707
1951	32.715	10.113.224	137.628	24.124.401
1952	26.243	8.051.402	220.529	51.106.346
1953	18.526	5.701.310	296.671	70.051.328
1954	9.944	3.160.712	310.227	73.817.856
1955	12.982	4.990.333	185.254	44.144.541

Uzun yıllar için olan bu miktarlardan anlaşılmaktadır ki orman işletmeleri mallarının sürümünü temin hususunda çok uygun şartlara sahiptirler. Ancak gine Dış Ticaret İstatistik Bültenlerinin gösterdiğine göre, zamanla bazı dış piyasaları kaybetmiş bulunmaktayız ve halen de kaybetmekteyiz. Çünkü dış piyasalarda kuvvetli rekabet ile karşılaşmaktayız. Piyasaya daha müsait şartlarla odun maddesi süren rakipler yavaş yavaş yerimizi almaktadır. Bu hal, orman işletmelerimiz istihallerinin iç piyasa ihtiyaçlarını karşılayamayışından meydana gelmektedir. Bu cihetle, yüksek istihsal sağlandığı takdirde, dış piyasalara orman mahsullerimizi her zaman iyi şartlarla sürebilecek durumdayız.

İç piyasa münasebetleri ise iki faktörün tesiri altındadır. Bunlardan birisi memlekete odun maddesi kullanan şubelerin bu maddeye olan ihtiyaçlarının büyüklüğüdür. Nitekim 1953 yılında 21 milyon nüfusa göre yapılan takdirler, Türkiye'de kullanılacak odun ihtiyacının 4,12 milyon m³ ve yakacak odun ihtiyacının ise 13,16 milyon m³ olduğunu ve ormanların yıllık artımının 3,5 milyon m³ oluşu karşısında odun bilânçosusunun 14,0 milyon m³ açık verdiğini ortaya koyarak, bu hususu teyit etmektedir (10).

İkinci faktör, memleket içi nakliyat imkânlarının kifayetsiz bulunuşudur. Bu kifayetsizlik bilhassa ormanlık mntakalarda kendini fazla gösterir. Bu hal hem orman içi, hem de ormandan uzak merkezlere naklinde, odunun fazla nakliye masrafı yüklenmesini intaç eder.

Serbest piyasa ihtiyaçlarına ilâveten devlet ve devlete bağlı müesseselere tahsis suretiyle yapılan satışlarda da sürüm imkânı bizatihi mevcuttur. Ancak fiyatlar arz ve talebin karşılaşması neticesinde teşekkül ettiği cihetle serbest piyasada aynı sürümü sağlayabilecek fiyatlardan daha aşağıda teşekkül etmektedir. Bu da işletme faaliyetleri ve faaliyetlerin neticeleri aleyhine bir durum yaratmaktadır.

Orman işletmelerinin iç piyasalarla olan münasebetlerinde müsbet ve menfi rol oynayan bu faktörlerden ilki ikincisine galebe çalmakta, dolayısıyla piyasada sürüm imkânları her zaman mevcut bulunmaktadır.

Devlet Orman İşletmelerinin faaliyetleri için lüzumlu olan malzeme, hasat ve nakil vasıtaları v.s. gibi şeyler doğrudan doğruya kendi umumi piyasalarından tedarik edilirler. Yani ormancılığa has bir karakter arzeden tarafları yoktur. Sadece fidan tedariki bir hususiyet gösterirse de o da işletmelerin kendi içlerinde yapılmakla, bu bakımdan bir mesele teşkil etmezler.

Gayrimenkuller piyasaları da Devlet Orman İşletmeleri için bir hususiyet göstermez. Arazileri esasen Devlete aittir, o itibarla satılmaları mevzubahis değildir. Devletten gayriye ait ormanlık arazinin alınmasın-

(10) Heske, F. - Türkiyede Orman Davası. İ. Ü. İktisat Fakültesi Mecmuası (Cilt XII, No. 1 - 2). 1953.

da da kanuni hükümlerle taayyün eden fiyatlar esas alınmıştır. Alım satım yapıldığı hallerde doğrudan doğruya serbest piyasa şartlarına göre yapılmaktadır.

Orman İşletmeleri devlete ait işletmeler oldukları cihetle, sermayeleri de devletçe sağlanır. O itibarla Devlet Orman İşletmeleri için bir sermaye piyasasından bahsedilemez.

Emek piyasasına gelince; Devlet Orman İşletmelerimizde devamlı kalifiye işçi henüz çalıştırılmamaktadır. Çünkü henüz bu tip orman işçileri mevcut değildir. Halen bu işletmelerimizde bilhassa kesim işlerinde nevi şahsına münhasır işçi tipleri kullanılmaktadır. Bunlar, Karadeniz sahili sakinleri ile Güneydeki Tahtacı ismiyle anılan insanlardır. Her iki tip orman işçileri kesim işlerinin kesif bulunduğu mntakalara guruplar halinde gelirler ve o iş sezonu boyunca, ormanda yatıp kalkmak suretile çalışırlar. Bunlar hiç bir öğrenim safhasından geçmemiş fakat kesim işlerinde oldukça mahir ve mümarese sahibi işçilerdir. Hakiki manasında ne devamlı ne de kalifiye işçi değildirlar. Devlet Orman İşletmelerimizde bu tip işçiler yanında mevsimlik işçi vasıflarında olan köylüler çalışmaktadır. Bunlar o civarın köylüleridirler ve muayyen bir zaman işletmede çalışırlar, sonra köylerinde esas işleri ile meşgul olurlar.

Bugün her türlü işçi temini için piyasa şartları orman işletmeleri için müsaittir. Yalnız ileride memleket iktisadi hayatındaki inkişaflar sonunda millî iş hacminin genişlemesi neticesinde Orman İşletmeleri işçi bulmakta bu derece kolaylıklar bulamayacaklardır. İşlerini mütetekabil anlaşmalara dayanarak tutacakları daimi kalifiye işçilerine gördürmek zorunda kalacaklarına muhakkak nazariyle bakılabilir.

Bölüm — II

Türkiye Orman İşletmeciliğinin İşletme İktisadi Bakımdan Tetkiki:

Kısım — A

Genel Bilgi

Türkiye Devlet Orman İşletmeleri kuruluşları itibarile tam bir orman işletmesi karakterini haizdirler. Çünkü umumi işletme mefhumu içersine girdikleri gibi, devamlı olma ve devamlılık prensibini esas kabul etmiş bulunmalarile, ormancılık işletmesi hususiyetlerine sahiptirler. Orman işletmelerinin vazifelerinden birisi, formel olarak devamlı ve optimal surette piyasa ihtiyaçlarını karşılamaktır. İkincisi ise, orman sahibine mümkün mertebe yüksek safi hasıla sağlamaktır. Bunlardan daha mühim olan üçüncü vazifeleri ise, ormanların kollektif faydalarını sağlamak ve artırmak suretiyle, âmmeye hizmet etmektir. Bunlara ilâveten bir de, büyük bir işçi kütlesine, yani fakir tabakaya iş sahası sağlamış olmak şeklinde sosyal vazifeleri var-

dır. Türkiye Devlet Orman İşletmelerinin bu fonksiyonu diğer memleketlerdeki nazaran bilhassa mühimdir.

Kısım — B

Devlet Orman İşletmelerinin Aktif Unsurları:

Orman işletmelerinin aktif unsurları umumiyet itibariyle aşağıdaki kelimelerden terekküp eder :

Sabit sermaye unsurları	(Dikili ağaç serveti
	(Arazi
	(Binalar
Mütedavil sermaye unsurları	(Her çeşit alet-edevat, makinalar
	(Kesilmiş haldeki odunlar
	(Yardımcı materyal (tohum, mücadele maddeleri v.s.)
	(Kasa mevcutları
	(Banka mevcutları
	(Bilumum alacaklar

Orman işletmesinde sabit sermaye unsuru çok büyük bir pay işgal eder. Meselâ Bavyera'da 1925 te, orman işletmelerinin sermayelerinin % 95 ini sabit sermaye teşkil ettiği hesaplanmıştır. Prusya'da ise, büyük çam sahalarının bulunması hasebiyle mütedavil sermaye % 9 olarak tesbit edilmiştir. Buna dair diğer misaller de göstermektedir ki orman işletmesinde sabit sermaye nisbeti diğer bütün işletme nevelerindekinden daha yüksektir.

Yukarda verilen aktif unsurlar hakikatte orman işletmesinin aktifini teşkil eden unsurlardır. Bundan ayrı bir de Devlet Orman İşletmelerimizin mevzuat icabı her yıl hazırlamakta oldukları bilânçolarda gösterilen aktif unsurları vardır. Her ikisi arasındaki fark, bu bilânçolarda orman işletmesine ait arazi ve ağaç serveti kıymetinin gösterilmemesidir. Halbuki aslında bunların da orman işletmesinin diğer bütün aktif unsurları arasında yer alması iktiza eder.

Orman işletmesinde arazi en esaslı istihsal unsurudur. Hem kuruluş yeri, hem de ham madde yatağı ve enerji kaynağıdır.

Orman işletmesinin bünyesini karakterize eden en belli başlı unsurlarından birisi işletme sahasının büyüklüğüdür. Orman işletmesi arazisinin normal büyüklüğü hakkında kati ve umumi bir ölçü verilemez. Bu büyüklüğü tayin hususunda işletmenin iktisadi neticesi, tabii şartları, teknik münasebetler, iktisadi münasebetler, işletmenin sevki idaresi, devamlı bir işletme kurma mülâhazası ve nihayet mülkiyet şekli müessir rol oynarlar.

Türkiye Devlet Orman İşletmelerinin arazilerinin büyüklüğü bir ekstrem teşkil etmektedir. Öyle ki bu işletmeler dünyanın hakiki ormancılık tatbik edilen hiç bir memleketinde görülmiyecek derecede büyüktür.

Orman işletmesinin sabit sermayesi içerisinde, en önemli payı ağaç serveti teşkil eder. Bu pay % 80 den yukarı olarak bilinmektedir. Arazi safi hasılatı ekolüne göre, bir zamanlar ağaç serveti mütedavil sermaye kabul edilmiş ise de, bilâhare sabit sermaye olduğunu iddia edenler tezlerinin doğruluğunu göstermişlerdir.

Ağaç serveti miktarına tesir eden faktörlerin başında ormanın saha büyüklüğü gelir. Devlet orman işletmelerimizin vüsatları çok büyüktür. Yalnız, işletme arazisi içerisindeki ormanlık mntaka büyüklükleri bu gün henüz katiyetle bilinmemektedir. Bu ormanlık sahalarında ağaç serveti kesafeti ise, çok düşük bulunmaktadır. Ağaç servetinin kuruluşu bakımından da devlet orman işletmelerimizin durumu umumiyetle matluba uygun değildir.

Devlet orman işletmelerinin sabit kıymetleri içerisinde, mühim olan bir unsur da nakliyat tesisleridir ki, bugün halen kifayetsiz ölçüde mevcut bulunmaktadırlar. Mevcut tesisler içerisinde binalar en büyük payı işgal etmiş oldukları halde yine de kifayetli sayılmazlar.

Sair aktif unsurlarında ise, işletme faaliyetlerini katiyetle karakterize edecek bir hususiyet mevcut değildir.

Kısım — C

Devlet Orman İşletmelerinin Pasif Unsurları

Devlet Orman İşletmelerinin blânçolarında aktiflerine dahil edilmiş bulunan arazi ve ağaç serveti kıymetleri pasif unsurlar içerisinde yer almamaktadır. Ağaç servetinin sadece kesilen kısmının, son yıllarda sadece satılan kısmının bedeli, tarife bedeli olarak pasifte yer almakta, fakat kesilmemiş olan ağaç servetine yer verilmemektedir.

Bilânçolarda verilen pasif unsurların başında mütedavil sermaye gelir. Bu sermaye mevzuat icabı, Orman Umum Müdürlüğü bütçesine konulacak tahsisat, muhtelif kanuni mezuniyetlere müsteniden yapılacak istikraz ve açılacak hesabı cariler, işletme sonunda hasıl olacak kârlar şeklinde üç kaynaktan emin edilir.

Bunu takip eden pasif unsuru alacaklılar hesabıdır. Bu hesap içerisinde, istihkak sahipleri, ödenecek vergiler, emanet paralar, muhtelif alacaklıları içerisine alan harici alacaklılar gurubu ile, işletmeler ve kereste fabrikaları cari hesabı ve Orman Umum Müdürlüğü cari hesabını içine alan dahili alacaklılar gurubu tefrik edilmektedir.

Daha sonra devlet ormanları imar masrafları karşılığı unsuru mevcuttur ki bu aslında Devlet Orman İşletmelerinin kârlarını ifade eder. Fakat Devlet orman işletmelerinin gayesinin kâr etmek olmayıp, ilk plânda ormanların imar ve ihyası oluşu prensibinin mahsulü olarak kâr kelimesi kullanılmamaktadır.

Mülhak bütçe ile Devlet Orman İşletmeleri mütedavil sermayesi arasındaki karşılıklı alış verişlerden ötürü bilâncolarda gösterilen miktarlar işletmelerin hakiki kârlarına tekabül etmemektedirler. Filhakika, bir taraftan mülhak bütçeden Devlet Orman İşletmeleri için maaşlar, umumi idare masrafları, sermaye temini, müsadereli emval vesaire şekillerinde harcanışlar olmakta, diğer taraftan da işletmelerin neticelerinden katma bütçeye çeşitli şekillerde gelir sağlanmaktadır. İdare masrafları karşılığı olarak, fakat ona müsavi olmayan tevzi masrafları hissesinin de mülhak bütçeye devri bu meyandadır. Ormandaki ağaç servetinden olan harcanışları tayin edememekten mütevellit, hakiki kâr miktarının bilinemeyişi yanında, işin bu safhasında da, muhasebe sisteminin karışık bulunması dolayısıyla, kârı tayin hususunda yeni bir mania ile karşılaşmaktadır. Devlet Orman İşletmelerinin kârı olarak adlandırılan rakamlar, haddizatında politik maksatlara ve hukuki şekillere göre sun'î olarak meydana getirilmiş rakamlardan başka bir şey değildir.

Kısım — D

Devlet Orman İşletmeleri Faaliyetleri ve Bu Faaliyetler Neticesi Doğan Mali Meseleler.

Devlet Orman İşletmelerinde istihsal vetiresi iki safha arzeder: Birincisi, asıl orman mahsulünün istihsal safhası olup; meşcere kurmak için girişilen ilk faaliyet, yani tohumun toprağa atılmasından veya bunun tabii yolla temininden, mahsulün hasadına kadar olan safhadır. Ormancılıkta asıl istihsal safhası bu birinci safhadır. İkinci safha ise, mahsulün hasadından satışa arzına kadar olan safhadır. Her iki safha birden iktisadi manada istihsal teşkil ederler. İhtihsalin birinci safhası bütün orman işletmeleri için değişmez. Fakat ikinci sektörün başlangıç ve bitim sınırları büyük değişmeler gösterir. Nitekim bu sektör Türkiye Orman İşletmelerinde diğer birçok memleketlerin orman işletmelerindekinden daha uzundur.

Devlet Orman İşletmeleri faaliyetleri içerisinde meşcere kurmak ve bakmak yolundaki çalışmalar, pek cüzi bir yer işgal ederler. Gençlik ve meşcere bakımları ise umumiyetle hiç yapılmamaktadır. Ancak pek mahdut işletmelerde bu faaliyetlere girişilmiş olduğunu görmekteyiz.

Devlet Orman İşletmeleri faaliyetlerinin esas itibarile istihsalin ikinci sektörüne temerküz ettirilmiş bulunduğu en iyi ifadesi, masrafların çeşit ve miktar bakımından tereküp tarzında görülebilir. Meselâ orman ba-

kım masrafları adı ile kaydedilen masraflar bütün masraflar içerisinde % 1 kadar bir pay işgal etmektedirler.

Devlet Orman İşletmelerinin maliyet masrafları amortismanlar, orman bakım masrafları, hasat masrafları, imar masrafları, nakliyat masrafları ve umumî masraflardır. Bilumum maliyet masrafları tutarı içerisinde, yıldan yıla farklı olarak, amortismanlar % 1,76 - 8,15, orman bakım masrafları % 0,49 - 1,14, hasat masrafları % 6,8 - 9,15, imar masrafları ortalama % 6, nakliyat masrafları % 50 den yukarı, umumi masraflar ise % 20,54 - 30,04 gibi bir pay işgal etmektedirler.

Devlet Orman İşletmelerimizde iki çeşit maliyet mevzubahistir. Bunlardan birincisi stok maliyeti, ikincisi de satış maliyetidir. Stok maliyeti malların depo yerlerine gelene kadar ki safhada yüklendikleri direkt masrafların yekûnundan ibarettir. Bilanço ve eklerinde görülen malların değeri bu maliyete göre olan değerlerdir. Bunun unsurları şunlardır. Hasat masrafları, nakliyat ve istif masrafları, zaruret hallerinde yapılan imalât masraflarıdır.

Satış maliyeti ise stok maliyetine, devlet orman işletmelerinin umumi idare masrafları ile orman bakım masrafları ve amortisman hisselerinden teşekkül eden «tevzi masrafı hissesi», buraya kadar olan unsurlar toplamına % 10 nisbetinde ilâve olunan «devlet ormanları imar masrafları karşılığı» ve bir de ormandaki dikili ağacın henüz hiç bir masraf yüklenmemiş haldeki değeri olan «Tarife bedeli» unsurlarının eklenmesi ile teşekkül eder. Bunu formüle edersek;

$$S_m = (h + n + tz) 1,10 + tf \quad \text{dir.}$$

Formülde S_m satış maliyeti, h hasat masrafları, n nakil masraflarını (varsa imalât masrafları ile birlikte), tz tevzi masraf hissesini, tf tarife bedelini göstermektedir.

Burada dikkati çeken bir nokta vardır ki o da tarife bedelleri üzerinden devlet orman imar masrafları karşılığı hesaplanmayışıdır. Bu hal işletmecilik zihniyeti ile kabili telif görülemez. Olması icabeden satış maliyeti hesap şekli şu surette formüle edilebilir;

$$S_m = 1,10 (h + n + tz + tf).$$

İkinci bir nokta da tevzi masrafları içerisinde bir unsur olarak hesaplanan orman bakım masraflarının, aslında tarife bedeli içerisinde de gizli olarak mündemiç bulunduğu cihetle, maliyete iki kere katılmış olmasıdır. Kanaatimizce tarife bedelleri maliyete iştirak ettirildikten sonra, tekrar orman bakım masraflarının hesaba katılması yanlış olur. Yalnız bu yanlışlık pratikte neticeye tesir etmez. Zira tarife bedeli hesaplanırken aynı yoldan fakat bu defa ters yönde gidilmekte, dolayısıyla tarife bedelleri bu miktar

kadar düşük bulunmaktadır. Şu hâle göre bu hatalı vaziyet prensip itibariyle mevcuttur. Fakat pratikte hatalı netice yaratmamaktadır.

Devlet Orman İşletmelerinde piyasaya satılan malların fiyatının teşekkülünde maliyet masrafları esas amili teşkil eder. Öyle ki fiyatın aşağı sınırını teşkil ederler. Bunun yanında alıcı cephesinden tanınan amiller ve paranın kıymeti de tesir icra eder. Bütün bu amillerin tesiri ile teşekkül eden fiyat üzerinden, mallar satılmaktadır.

Devlet Orman İşletmeleri mallarını serbest piyasadan gayri, tabi oldukları hukukî statü icabı, köylü ve muayyen müesseselere de satarlar. Keza aynı alıcılara, aldıkları malı sarf maksatlarına göre değişik fiyatlarla satış yapmak tadırlar. Çeşitli köylü satışları gibi.

Piyasa satışları miktar itibarile en önemli payı işgal ederler.

Kısım — E

Devlet Orman İşletmelerini Sınıflandırma İmkânlarının Tetkiki

Devlet Orman İşletmelerinin neticelerinin merkezde birleştirilmesi ve hepsine ait kâr ve zarar miktarlarının karşılaştırılması sonunda iktisadi bünyesi iyi olan Devlet Orman İşletmelerinin müsbet neticeleri, iyi olmayan ve hemen sadece amme hizmetleri görmekte bulunan diğer Devlet Orman İşletmelerinin menfi neticeleri ile karşılaşmakta ve dolayısıyla umumî neticede küçülmektedir. Bu iki tip Devlet Orman İşletmesi birbirinden ayrılırsa bu durum ortadan kalkacak, iyi bünyeliler kendi faaliyet neticelerini kendileri idrak edecek, zayıf bünyeli orman işletmesi de devlet tarafından finanse edileceği cihetle amme hizmetlerini daha mükemmel başarmak imkânlarına kavuşmuş olacaktırlar. İşte bu bakımdan burada Devlet Orman İşletmelerini sınıflandırma imkânları araştırılmıştır.

Böyle bir tasnifte kıstas olarak alınacak hususun tayini çok mühimdir. Zira bu unsurlar çok çeşitlidir. Meselâ orman varlığı ve onun karakteri başta olmak üzere, her nevi tesisler, bu meyanda bilhassa transport tesisleri, işletmelerin içerisinde buldukları iktisadi muhitin müsaitlik derecesi ve nihayet iktisadî neticeleri gibi. İşte bunlardan hangisinin kıstas olarak kabul edileceğinin tayini çok güç ve mühimdir. O itibarla araştırmamızda orman işletmelerinin bu unsurların bütünü bakımından arz ettikleri durumlar gözetilmiş ve ilk önce Orman Umum Müdürlüğü Fen heyetinin 1947 yılında hazırlanmış olduğu bir raporun muhtevası, kendisine uyulmak isteğiyle tetkik edilmiştir.

İşletmelerin, kendi tevzi masraf hisselerinin umum ortalama tevzi masraf hisselerine nazaran durumları, kâr-zarar durumları bakımından Fen heyetinin sınıflandırması kontrol edilmiş ve bazı mutabakatsızlıklar yüzünden, ayrı bir tasnif yapmanın lüzumlu olduğu neticesine varılmıştır. Ta-

rafımızdan yapılan tasnifte kıstas olarak, 1952 yılına kadarki devre itibarile sonuç halinde kâr veya zararlı oluşları ile, 1950 ye kadarki yıllarda kâr veya zarar yahut bazı yıllarda kâr, bazı yıllarda zarar etmiş bulunışları kabul edilmiş ve 4 grup teşkil edilmiştir. Ayrıca neticeler, işletmelerin ha. daki vasatı ağaç serveti ve sağladıkları yıllık verimleri bakımından da kontrol edilmiştir.

- I. Grup : Her yıl muntazaman kâr etmiş işletmeler.
- II. Grup : Bazı yıllar kâr bazı yıllar da zarar etmiş olan, fakat netice itibarile kârlı bulunan işletmeler.
- III. Grup : Bazı yıllar zarar bazı yıllar kâr etmiş olan, fakat netice itibarile zararlı bulunan işletmeler.
- IV. Grup : Her yıl muntazaman zarar etmiş işletmeler.

Devlet Orman İşletmelerinin bu gruplardan hangisinde yer aldıklarını Tablo - 5 göstermektedir.

Pratik maksatlar için I ve II. guruplarla III ve IV. gurupların bir arada, yani heyeti umumiyesinin iki grup halinde mütaleasının güdülen maksatlara daha iyi ve kolaylıkla cevap vereceği beklenebilir.

Devlet Orman işletmelerinin kâr - zarar durumlarına nazaran gruplandırılması (1)

Tablo - 5

Her sene + ve umumi durum +	Bazaa - ve umumi durum +	Bazaa + ve umumi durum -	Her sene - ve umumi durum -
II. Adana 15,945	II. Alanya 16,910	III. Amasya	III. Afyon 14,196
II. Adapazarı 53,228	II. Anamur	III. Ankara M.	III. Akdağmadeni
I. Araç 89,952	II. Bayramiç	II. Antalya	III. Antakya
I. Ayancık 237,940	III. Beyşehir	II. Aydın (Çine)	II. Balıkesir 111,064
II. Bafra 93,951	II. Bilecik 9,987	II. Bandırma	III. Bergama
II. Bartın 51,477	II. Boyabat	II. Bursa 23,666	III. Beypazarı
II. Biga 184,313	II. Burdur	II. Fekke	II. Bingöl
I. Bolu 17,367	II. Cide 147,028	III. Kızılcakhamam	II. Bitlis
I. Çerkeş 22,891	I. Çoruh 146,031	II. Küre	II. Çanakkale
I. Demirköy 17,367	I. Daday 40,604	III. Kütahya	II. Çorum
I. Devrek 22,891	III. Denizli 12,673	II. Maraş	III. Diyarbakır
I. Dursunbey 81,687	II. Eğirdir 52,248	II. Osmaniye	II. Elâzığ
I. Düzece 15,368	II. İnegöl 41,028	III. Tokat	II. Fethiye 34,004
III. Eskişehir 117,510	II. İzmit 16,133	II. Tosya	II. G. Antep
II. Finike 117,510	II. Mersin	II. Trabzon	II. Gördes
II. Gerede 115,677	II. Muğla 297,803	II. Vezirköprü	II. Göle 105,021
II. Giresun 10,034	III. Orhaneli 28,245		II. Gümüşhane 61,787
I. Karabük 115,677	II. Sarıkamış 23,789		II. İstanbul 9,126
III. Karaman 10,034	II. Siiifke		III. İzmir
I. Karasu 10,050	II. Tavşanlı 39,411		II. Kırklareli
II. Kastamonu 98,959	II. Uşak 30,417		II. Koyulhisar
II. Köyceyz 14,625			III. Malatya
II. Manavgat 79,582			III. Manisa
II. Muduru 33,926			II. Niksar
II. M. K. Paşa 137,241			II. Ordu
II. Oltu 20,561			III. Refahiye
II. Sinop 6,583			II. Rize
I. Vize			II. Samsun
			II. Siirt
			II. Sındırgı
			II. Ünye

(1) Her işletmenin sol yandaki romen rakamları, o işletmenin, fen heyetinin ayırmış olduğu kategorilerden hangisine ait bulunduğunu gösterirler. Sağ yandaki rakamlar ise işletmelerin 1 hektarlık ormanlık sahaya düşen ağaç servetlerini göstermektedirler.

UNTERSUCHUNG DER TÜRKIESCHEN STAATLICHEN FORTBETRIEBE IN FORSTBETRIEBSWIRTSCHAFTLICHER HINSICHT

von

Doç. Dr. Muharrem M i r â b o ğ l u

(Mitt. aus dem Institut f. Forstliche Ertragskunde - und Betriebswirtschafts -
lehre der Forstlichen Fakultät der Universität Istanbul)

Zusammenfassung

Das Thema «Die Untersuchung der Türkischen Staatlichen Forstbetriebe in forstbetriebswirtschaftlicher Hinsicht wurde ausgewählt, weil die Staatlichen Forstbetriebe bisjetzt unter diesem Gesichtspunkt noch nicht untersucht worden sind.

Die Türkischen Staatlichen Forstbetriebe haben ihre Wälder aus der Vergangenheit in einem schlechten Zustand übernommen. Ausserdem hatten die Verwaltungsorgane an den Forstbetrieben früher kein besonderes Interesse. Aus diesen Gründen sind die Staatliche Forstbetriebe noch nicht intensiv bewirtschaftet.

Es ist klar, dass die rasche Entwicklung der Türkischen Forstbetriebe wegen der Fortschritte in anderen Wirtschaftszweigen dringend nötig ist. Die Arbeit wurde deshalb auch auf dieses Ziel ausgerichtet.

Es ist unmöglich, sämtliche Türkischen Forstbetriebe einzeln in dieser Arbeit zu behandeln, weil der Rahmen der Untersuchung dafür nicht ausreicht. Ausserdem fehlen viele Unterlagen, die dafür nötig wären. Deswegen wurden die Staatlichen Forstbetriebe in der Arbeit als Ganzes betrachtet und die einzelnen Betriebseinheiten als Grundlage dafür angesehen.

In der Arbeit sind zuerst die wirtschaftlichen Grundlagen der Forstbetriebe, deren Elemente, der Zustand des Inventars und die Wirtschaftsführung der Forstbetriebe beschreibend und nachher kritisch untersucht worden. Nach den Betriebsergebnissen wurde versucht, Staatlichen Forstbetriebe zu klassifizieren. Zum Schluss musste auf die Massnahmen zur Rationalisierung eingegangen werden.

Für die Untersuchung kam die positive Methode zur Anwendung. Dementsprechend sind die Bilanzinhalte der ganzen Staatlichen Forstbetriebe für alle laufenden Jahre auseinander gesetzt und bewertet worden. Ausserdem wurde eine Umfrage an die Staatlichen Forstbetriebe und sogar an manche Forstbetriebe in Deutschland, der Schweiz, Österreich und Schweden gerichtet, um Vergleichsmaterial zusammenzubringen.

Im ersten Hauptteil sind die Geschichte, der Aufbau und die gegenwärtigen Verhältnisse der Türkischen Forstbetriebe untersucht worden.

Vor Begründung der Türkischen Republik gab es in der Türkei keine richtige Forstwirtschaft und keine eigentlichen Forstbetriebe. Die Wälder waren ein Objekt, welches von dem ganzen Volk ausgenützt wurde. Zeitweise wollte man diese freie Ausnützung verhindern. Aber man konnte es nicht. Das Saray berücksichtigte nur, den Bedarf seiner Armee zu decken und für die Armee Geldquellen zu schaffen. In dieser Zeit wurden viele Wälder an fremde Exploitationsgesellschaften verpachtet. Aus diesen Gründen waren die Wälder zum grossen Teil herabgewirtschaftet. Man konnte nur dort, wo der Wald noch nicht aufgeschlossen war, gute Bestände finden.

Die Regierungen der Türkischen Republik haben die Wichtigkeit der Wälder und der Forstwirtschaft erkannt. Aber es ist ihnen nicht gelungen, die Wälder von dem Verfall zu retten.

Nachdem Erlass des Forstgesetzes im Jahre 1937 wurde angefangen, die Staatlichen Forstbetriebe zu begründen. Es ging in den ersten Jahren bis 1943 ziemlich langsam vorwärts. Vom Jahre 1943 ab wurde die Zahl der Staatlichen Forstbetriebe rasch erhöht bis auf 121 Forstbetriebe im Jahre 1945 - 1946. Zahl und Grenzen der Staatlichen Forstbetriebe wurden in den folgenden Jahren ziemlich oft geändert; sie betragen im Jahre 1949, 113; im Jahre 1951, 85 und im Jahre 1954, 91.

1951 wurden die Wälder im ganzen Land in 15 Forstinspektorbezirke (Orman Başmüdürlük Mintakası) aufgeteilt und die Staatlichen Forstämter diesen Bezirken zugeteilt.

Bis zum Jahre 1946 handelte man bei der Abgrenzung der Forstbetriebsflächen nur nach wirtschaftlichen und technischen Überlegungen. In den folgenden Jahren wollte man dann die Betriebsgrenzen mit den allgemeinen Verwaltungsgrenzen abstimmen.

Diese aus verschiedenen Gründen vorgenommenen Änderungen der Betriebsgrenzen konnten wir im einzelnen nicht feststellen, weil die entsprechenden Unterlagen fehlen.

Die gegenwärtigen Verhältnisse der Türkischen Staatlichen Forstbetriebe gründen sich hauptsächlich auf natürliche, rechtliche und wirtschaftliche Voraussetzungen. Die ausführliche Untersuchung der natürlichen

Voraussetzungen findet in dieser Arbeit keinen Platz. Ausserdem sind die natürlichen Verhältnisse nicht Gegenstand des Themas. Deswegen wurden hier nur die Waldverhältnisse betrachtet, die an die natürlichen Voraussetzungen eng gebunden sind.

Die Grösse der Waldfläche in der Türkei ist nicht genau bekannt, weil viele Wälder noch nicht kartiert und vermarktet sind. Es gibt dafür verschiedene Quellen. Aber keine davon ist genau. Alle sind im Grunde schätzungsweise dargestellte Erhebungen. Eine Quelle gibt 6.826.002 ha, die andere 16.298.267 ha an und die anderen liegen zwischen beiden Werten. Die zuverlässigste von diesen Quellen ist die Angabe der Forstgeneraldirektion (10.583.970 ha). Infolgedessen ist der Anteil der Waldfläche an der ganzen Landesfläche und die Waldfläche je Einwohner auch umstritten.

Einer der wichtigsten Abschnitte der Arbeit ist der über den Zustand der Wälder in der Türkei. Viele Waldflächen sind durch die historische Entwicklung und die gegenwärtigen Bedingungen nicht als Wirtschaftsbetrieb anzusehen. Diese Flächen sind herabgesetzte, degradierte Flächen, die für längere Zeit völlig geschützt und gepflegt werden müssen. Solche Flächen machen 2/3 des Ganzen aus.

Die Zahl der Holzarten in den Türkischen Wäldern ist grösser als in vielen anderen Ländern.

Die Verteilung der Wälder auf die Landesfläche ist nicht regelmässig. Die grösste Walddichte besteht an der Küste des Schwarzen Meeres mit 45,2% Bewaldung. Dann kommen folgende Gebiete: Mittelmeergebiet mit 24,8%; Westanatoli mit 20,7%; Ostanatoli mit 7,2% und Mittelanatoli mit 2,1%.

Für die rechtlichen Verhältnisse der Türkischen Forstwirtschaft sind zuerst die Besitzverhältnisse wichtig. Es ist heute anzunehmen, dass der Staatsbesitz in der Forstwirtschaft die beste Lösung darstellt, um die Hauptprinzipien der Forstwirtschaft zu verwirklichen. Diese Frage hat in der Türkei wegen der Besonderheiten des Landes besondere Bedeutung.

Weil es in der Türkei entsprechende Beispiele für die verschiedenen Besitzarten nicht gibt, wurden die Unterlagen der Deutschen Forstwirtschaft benutzt. Nach verschiedenen Feststellungen hat sich gezeigt, dass der Holzvorrat des Staatswaldes im allgemeinen höher ist als der der anderen Besitzarten.

Die Verteilung des Holzvorrates nach Alters oder Durchmesserklassen ist im Staatswald regelmässiger und günstiger als im Nichtstaatswald. Weiter kann man sagen, dass die Leistung und das Nutzholzprozent im Staatswald im allgemeinen höher liegt als im Nichtstaatswald. Der jährliche Zuwachs ist im Staatswald im allgemeinen ebenfalls höher.

Die grösste Teil der Wälder gehört in der Türkei dem Staat. Nach dem Forstgesetz vom Jahre 1937 beträgt der Anteil der Staatswälder 93,5%. Durch das Forstgesetz vom Jahre 1945 wurde diese Prozent auf 99,98 erhöht.

Seit 1937 werden die Staatswälder vom Staat durch seine Forstbetriebe bewirtschaftet. Sie Unterstehen über die Forstgeneraldirektion dem Landwirtschaftsministerium.

Zu den Rechtsverhältnissen ist zu sagen, dass die Markierung der Flächen der Staatswälder noch nicht fertig gestellt ist.

Zu den Türkischen Staatswäldern sind hauptsächlich zweierlei Gruppen von Nutzungsrechten zu erwähnen. Eine davon umfasst die Rechte, nachdem die Bauern, welche im Walde wohnen und welche nicht im Walde wohnen aber sich eine natürliche Kadastrolal passiert ist und die neuen Siedler nach den festgelegten Regeln aus dem Walde unentgeltliches oder verbilligtes Holz bekommen dürfen. Die zweite betrifft die Weiderechte der Bauern im Walde. Die Menge der Holznutzungsrechte wird nach der Einwohnerzahl festgestellt. Deswegen ist zu erwarten, dass sich die Belastung der Wälder durch solche Rechte in Zukunft erhöhen wird. Dasselbe gilt auch für die Weiderechte.

Die Marktverhältnisse sind für die Türkischen Staatlichen Forstbetriebe im allgemeinen günstig. Der ausländische Markt ist deshalb günstig, weil die Nachbarländer der Türkei waldarm sind und immer Mangel an Holz haben. Auf die Verhältnisse des inländischen Marktes wirken folgende zwei Einflüsse in entgegengesetzter Richtungen; Der eine liegt darin, dass das Land im allgemeinen waldarm ist und unter den heutigen Waldverhältnissen Schwierigkeiten hat, seine Bedürfnisse an Holz zu decken. Der zweite Einfluss auf die inländische Marktlage ist durch den ungenügenden Zustand der Transportmittel gegeben. Aber das Schwergewicht liegt auf dem Ersteren. Deswegen sind die Marktverhältnisse der Forstbetriebe als günstig zu bezeichnen.

Der Immobilienmarkt zeigt in den Staatlichen Forstbetrieben keine Besonderheiten gegenüber den Betrieben der anderen Wirtschaftsgebiete.

Der Kapitalmarkt der Staatlichen Forstbetriebe war nicht in dieser Beziehung zu untersuchen, weil die Forstbetriebe staatlich sind und das Kapital direkt vom Staat bekommen.

Für den Arbeitsmarkt ist folgendes zu erwähnen: In den Türkischen Forstbetrieben braucht man heute keine ausgebildeten ständigen Facharbeiter. Diejenigen, die im Walde arbeiten, sind nicht gelernte, unständige Arbeiter. Sie sind Bauern und verrichten zum Teil ihre Hauptbeschäftigung im Wald. Sie haben ungenügende Fachkenntnisse. Zum Thema der Struktur- und Konjunkturänderungen ist kurz zu sagen, dass es keine genaue

statistischen Daten für die Strukturänderungen der Staatlichen Forstbetriebe gibt und im allgemeinen die Forstbetriebe nicht stark konjunkturrempfindlich sind, wie es z. B. bei den Industrie - Handels - Bankbetriebe ... der Fall ist.

Die Forstbetriebe leisten für die Volkswirtschaft grossen Nutzen durch ihre Holzbedarfsdeckung und ihre Wohlfahrtswirkungen. In der Türkei kommt den Wohlfahrtswirkungen des Waldes unter heutigen Verhältnissen die grösste Bedeutung zu.

Im zweiten Hauptteil wurden die Staatlichen Forstbetriebe in der Türkei in forstbetriebswirtschaftlicher Hinsicht untersucht. Zuerst wurde der Begriff Forstbetrieb, Ziel, Funktionen und Eigenschaften des Forstbetriebes und der Türkischen Forstbetriebe behandelt. Dann folgte die Auseinandersetzung der Aktiva der Forstbetriebe.

Das Vermögen eines Forstbetriebes besteht normaler Weise aus dem Anlagekapital und dem Umlaufkapital. Der Anteil des Anlagekapitals am Gesamtkapital in einem Forstbetrieb beträgt jedenfalls mehr als 90%. Es ist anzunehmen, dass dieser Prozentsatz in den Türkischen Staatsforstämtern noch höher liegt, weil diese Forstbetriebe eine sehr grosse Waldfläche und infolgedessen einen noch grossen Holzvorrat und Boden, dagegen wenige andere Anlagen haben.

Die Elemente des Anlagekapitals in einem Forstbetrieb sind normalerweise der Boden, der Holzvorrat, die Gebäude, die Geräte und Maschinen; die des Umlaufkapitals sind das geschlagene Holz, die Hilfsmaterialien wie Samen, Bekämpfungsmittel u. s. w., der Geldbestand und alle Forderungen des Betriebes. Davon sind der Bodenwert und der Holzvorratswert nicht in der Bilanz der Türkischen Forstbetriebe zu sehen, weil diese Werte noch nicht ganz festgestellt wurden. Ausserdem sind die Änderungen dieser Werte schwer und nur unzuverlässig zu bestimmen.

Die Grösse der Türkischen Forstbetriebe schwankt zwischen 20.000 und 400.000 ha.

Die Höhe des Holzvorrats der Forstbetriebe in der Türkei ist im allgemeinen niedrig. Ausserdem befindet sich der Holzvorrat in einem nach den Durchmesser - oder Altersklassen nicht ausgeglichenen Aufbau. Zum Beispiel: In den Buchenwäldern haben 50% des Holzvorrats die Umtriebszeit schon überschritten. Im gesamten Türkischen Waldgebiet entfällt 1/3 des Holzvorrats auf die I. und II. (10 - 20 und 22 - 34 cm.) Durchmesserklasse, 2/3 des auf die III. und IV. Durchmesserklasse.

Die anderen Anlagen der Türkischen Forstbetriebe sind im Verhältnis zu ihrer Grösse gering. Das zeigt sich besonders bei den Transporteinrichtungen.

Die genannten Tatsachen sind Gründe, weshalb die Türkischen Forstbetriebe noch nicht intensiv bewirtschaftet werden können.

Das Geldkapital der Türkischen Forstbetriebe besteht aus dem Betrag, der vom Staatsbudget an die Forstbetriebe als Umlaufkapital abgegeben ist und den Provisionen, angesammelten Abschreibungen, den Schulden Dritter und anderer Forstbetriebe sowie den sogenannten Gewinnen aus verschiedenen Jahren. Bis zum Jahre 1951 wurde vom Staatsbudget zu den Forstbetrieben beigesteuert, aber seitdem nicht mehr.

Die Hauptfunktion der Betriebe ist die Produktion. Deswegen wurde in dieser Arbeit die Produktion der Türkischen Forstbetriebe auch untersucht.

Die Produktionstätigkeit im Forstbetriebe enthält zwei Hauptsektoren. Der eine ist der Abschnitt von der Einbringung der Pflanzen bis zum Hauen der Bäume. Der Zweite rechnet von da ab bis zum Verkauf des Holzes.

Normalerweise liegt die Hauptarbeit in den Forstbetrieben auf dem ersten Sektor. Je nach Zeit und Ort hat der zweite Sektor auch eine gewisse Bedeutung. Aber die Tätigkeiten für den zweiten Sektor bleiben im allgemeinen Nebensache gegenüber dem Ersten. Dagegen liegt das Schwergewicht der Produktionstätigkeiten in der Türkei an dem zweiten Sektor. Dem Ersten schenkt man noch weniger Bedeutung. Die Holzernte, Fertigbringung und Transportierung des Holzes bis zum letzten Holzlager und unter Umständen die Holzbearbeitung durch eigene Holzwerke bis zur Schmittware gehören zum zweiten Produktionssektor und haben in der Türkei grosse Bedeutung, obgleich sie eigentlich in der Forstbetriebswirtschaft als Nebentätigkeiten beachtet werden sollen. Die Türkischen Forstbetriebe machen diese Arbeit häufig selbst. Aber manchmal lassen sie die Transportierung unter eigener Kontrolle und Verantwortlichkeit durch Dritte machen.

Die Kosten der Türkischen Forstbetriebe sind folgendemassen eingeteilt; Die Abschreibungen, die Waldpflegekosten, die Ernte- und Fertigbringungskosten, die Transportkosten und die Gemeinkosten. Diese Kostentypen haben nicht die gleiche Bedeutung an den Gesamtkosten. Nämlich nehmen die Abschreibungen in der Periode 1939-1945 je nach den Jahren 1,76 - 8,15%, die Waldpflegekosten 0,49 - 1,14%, die Erntekosten 6,87 - 9,15%, Fertigbringungskosten 3,25 - 8,51%, Transportkosten 49,19 - 61,82%, Gemeinkosten 20,54 - 30,04% ein.

Die wirtschaftliche Charakter der Kosten: Abschreibungen, Waldpflegekosten, Gemeinkosten im Hinblick auf die Gesamtkosten ist fix und hinsichtlich der Kosten je Erzeugungseinheit ist degressiv. Die Erntekosten, Fertigbringungskosten und Transportkosten sind Proportionalen bzw. fixe Kosten. Die Waldpflegekosten sind penderative Kosten.

Es handelt sich in den Türkischen Forstbetrieben um zweierlei Selbstkostenpreise. Der eine ist der Selbstkostenpreis des Holzes auf dem letzten

Holzlager, der zweite ist der Selbstkostenpreis des Holzes beim Verkaufen. Der Erste besteht aus den Werbungskosten, Transportkosten, Umladekosten. Bei dem Zweiten kommen folgende Kostenarten dazu;

Der Betrag (tevzi masraf hissesi), der aus Gemeinkosten, Waldpflegekosten und Abschreibungen besteht und der Betrag (Reserve zur Verbesserung der Staatswälder), der eigentlich Gewinnanteil ist und deswegen in den Selbstkosten mit eingerechnet wird, weil es vorgeschrieben ist, und die Waldtaxe.

Im Grunde wird der Selbstkostenpreis in der Türkischen Forstbetrieben aus den durch das Gesetz und die Ausführungsbestimmungen festgelegten Daten gebildet. Auf Grund dieses Preises wird das Holz zum freien Markt durch die Versteigerung verkauft. Die Bildung des Holzpreises bei den verschiedenen verbilligten Holzverkäufen ist auch von den Forstgesetzen und den Ausführungsbestimmungen vorgeschrieben.

In der Arbeit wurde eine Klassifikation der Staatlichen Forstbetriebe versucht. Dabei hat sich ergeben, dass es möglich ist, die ganzen Forstbetriebe nach ihren Wirtschaftsergebnissen in vier Gruppen einzuordnen. Die erste Gruppe bilden solche, die in allen Jahren Überschüsse erwirtschaften haben. Die zweite Gruppe sind die Betriebe, die in manchen Jahren ein Defizit, aber meist ein positives Ergebnis gehabt haben. Die dritte Gruppe sind diejenige, die in manchen Jahren Überschüsse, meist aber ein Defizit hatten. Die vierte Gruppe bilden diejenigen, die immer ein Defizit gehabt haben. Es wäre möglich und dem praktischen Zweck entsprechend, wenn wir alle Staatlichen Forstbetriebe nicht in vier, sondern nur in zwei Gruppe anordnen würden.

Zuletzt wurden in der Arbeit die Ergebnisse und Vorschläge zur Bestergestaltung und Rationalisierung der Forstbetriebe angegeben.